

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

תוכן

- א. שדה שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית נטייבה או נדירה לא תזרע למוצאי שביעית ... המיבה ומת בנו זורעה2
- ב. לדירה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן.....2
- ג. היוק שאינו ניכר לא שמיה היוק לדירה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן.....3
- ד. אין לוקחין בתים עבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל 4
- ה. אין כותבין שמרי חוב במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה יכתוב 4
- ו. שאין לו מה יאכל ... לאתויי שכר פעולה.....6
- ז. שלש אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות החייטין והספרין והכובסין..8
- ח. אין מפנין מבית לבית אבל מפנה הוא להצרו9
- ט. מוליכין ומביאין כלים מבית האומן ואף על פי שאינן לצורך המועד ... בארבעה עשר 11
- י. מביאין כלים מבית האומן כגון כד .. וכוס ... אבל לא צמר ... ואם אין לו מה יאכל נותן לו שכרו ומניחו אצלו ואם אינו מאמינו ... מביאן בצנעה בתוך ביתו.....12
- יא. מחפין את הקציעות בקש רבי יהודה אומר אף מעבין13
- יב. מוכרי פירות כסות וכלים מוכרים בצנעה לצורך המועד13
- יג. הצידין והדשושות והגרסות עושין בצנעה לצורך המועד.....15
- יד. וערב יום טוב האחרון של חג מוציא ומעמר את שוקי העיר בפירות בשביל כבוד יום טוב האחרון15
- טו. הא בפירי הא בתבלין.....16
- טז. לפיכך לסיכום:.....16
- הדרן עלך מי שהפך.....17
- א. ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין והמנודה שהתירו לו חכמים וכן מי שנשאל לחכם והותר.....17
- ב. ואלו מכבסין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין.....19

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

דף יג.

א. שדה שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית נטייה או נדיירה לא תזרע למוצאי שביעית ... הטיבה ומת בנו זורעה

המנכש שדהו¹ או גינתו מקוצים בשביעית, אפילו הם מחוברים, וכן אם סיקל שדהו או גינתו מאבנים כדי לתקנה שתהיה מוכנה למוצאי שביעית, אף על פי שאינו רשאי ועבר איסור בכך, לא קנסו אותו, ומותר לו לזרעה למוכרה או להחכירה במוצאי שביעית.

אך החורש את שדהו, או נרה כלומר הרש הרישה שמטרתה המתת הקוצים, או זבלה בשביעית, בין שזבלה ממש ובין שהכניס שם דיר של בהמות, ואפילו עשה כן כדי שתהיה יפה לזריעה במוצאי שביעית, קונסין אותו ולא יזרעה במוצאי שביעית, ואין חוכרין אותה ממנו אפילו לאחר שביעית כדי לזרעה אלא תהי בורה לפניו, כדי שלא ירויח מהעבירה שעשה, אולם אם מת יזרעה בנו שלא קנסו את בנו.

וכן אם מכרה אסור ללוקח לזרעה כדי שלא ירויח שיקפצו קופצים לקנותה, אולם אם מת יזרעה בנו שלא קנסו את בנו.

ואם עבר זרעה הזרעים מותרים ואפי' הוא עצמו עבר זרעה אין הזרעים נאסרין, אם אין בהן משום ספיחין, ומותר לחכור ממנו השדה אחר שנזרעה,

אם אחר רוצה לזרעה שלא בחכירות ובמכירה והבעלים לא ירויח מזה כלום מותר.

אם אחרים עשו שלא מדעתו, אין לקונסו אבל אם כיונו לטובתו ולדעתו הרי הוא כאילו עשה.

ב. לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן

¹ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה יג יד ובדרך אמונה שם

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

המכוין מלאכת דבר האבד במועד, ומת², אין קונסים בנו אחריו. ומותר אף לעשותה במועד, אם הוא דבר האבד³. וכן אם אביו עשה כבר את המלאכה, ומת בטרם הפקירוה בית דין, אין מאבדים אותה מהבן.

ואם מת לאחר שכבר הפקירו בית דין את המלאכה, ועדיין לא זכה בה אדם, אין הבן זוכה בה מדין ירושה, אף שכמובן יכול לזכות בה ככל אדם אחר, באחד מדרכי הקנינים בהם זוכים מההפקר. וכל שכן אם זכו בה כבר אחרים, שאין הבן יכול להוציאה מהם⁴.

כל האמור כאן ולעיל דף יב: הוא כשבית דין הפקירו, אבל אסור שמישהו ילך מעצמו ויזכה במלאכה שנעשה שלא כהוגן.

וכשאינו מלאכת דבר האבד נחלקו הפוסקים, יש שדעתם שדינו שווה למכוין בדבר האבד ומת שלא קנסו בנו, ויש הסבורים שבזה קנסו את בנו אחריו כיון שגם כיון מלאכתו וגם עשה מלאכה האסורה. והעיקר כסברא הראשונה. ואין קונסים⁵.

בדיעבד כשעבר⁶ ועשה בחול המועד מלאכה שאסור היה לעשותה לפי שיכול היה להניחה עד לאחר המועד ולעשותה אז. כל שלא היתה מוכנה לעשותה מלפני המועד, יש מי שכתב שאין קונסים אותו לאבדה ממנו ולהפקירה. אך מכל מקום (מכיון שדומה במידה מסוימת ל"מכוין"), אסור לו ליהנות ממעשיו, ולפיכך, מי שעשה גבינה באופן האסור במועד אין לקנסו להפקירה. אלא ימכרנה כפי מה שעלה הקרן, ולא ירוויח שלא יהנה מן האיסור.

ג. היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק לדידיה קנסו רבנן

לבריה לא קנסו רבנן

המזיק את חבירו היזק שאינו ניכר⁷, כגון שעירב יין נסך ביינו, מן התורה הוא פטור, אבל חכמים קנסוהו לשלם נזק שלם מהיפה שבנכסיו, כדין כל המזיקים. לפיכך אם מת המזיק קודם שישלם, אין קונסין בנו אחריו לשלם.

² שו"ע ונו"כ תקלה א

³ מ"ב שם כא

⁴ מ"ב שם ב

⁵ מ"ב שם כא, וביאור הלכה ד"ה אם הוא

⁶ חוהמ"כ פ"ב קיב ועיי"ש בציונים והערות

⁷ שו"ע ונו"כ חו"מ שפה א

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

י"א שאפילו אם עמד אביו בדין⁸, וי"א שאם עמד אביו בדין חייב בנו לשלם מנכסי אביו⁹.

וכן אם היה המזיק שוגג או אנוס, פטור, שלא קנסו אלא מזיד. ולפיכך אם בשוגג תחב כף איסור לתוך היתר ואסר את המאכל הרי זה פטורף אולם אם תחב שאינו מינו יש להסתפק שאולי נחשב היזק ניכר כיון שטעם האיסור ניכר למומחים¹⁰.

ד. אין לוקחין בתים עבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל

בתים¹¹, עבדים, אבנים ובהמה, דינם חמור יותר משאר הדברים בכל מה שקשור למשא ומתן, וזאת מכיון שיש פרסום רב בקנייתם ואוושא מילתא, לפיכך אסור לקנותן או למוכרן במועד אלא אם כן הדבר נעשה לצורך המועד כגון לדור בהם במועד, או אבנים לבנות לצורך המועד באופנים המותרים¹². וכן לצורך מי שממש אין לו מה יאכל¹³. ויש אומרים¹⁴ שגם להרווחה כלומר שרצונו כדי שירויה ויוציא יותר לשמחת יום טוב ממה שדרכו להוציא, מותר. וכן מותר אם על ידי כך יפרנס את המוביל, כשאינו למוביל מה לאכול, אולם דוקא אם כוונתו לכך¹⁵. והוא הדין שמותר לצורך דבר האבד אלא שיעשה בעינעה ככל האפשר.

לקנות את הדברים האמורים מגוי מותר בכל אופן, שהרי הוא כמציל מידו¹⁶ וכן נהגו. ויש מי שמפקפק בדין זה¹⁷, וכתב שרק בתים ושדות בארץ ישראל מותר.

ה. אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה יכתוב

⁸ סמ"ע שם ב

⁹ ש"ך שם ג

¹⁰ פ"ת שם א מפמ"ג או"ח [כפתיחה] בהנהגת או"ח סוף סדר ב'

¹¹ שו"ע ונו"כ תקלמ"ב

¹² מ"ב שם מא

¹³ כף החיים שם סה

¹⁴ ביאור הלכה שם ד"ה שאין לו

¹⁵ מ"ב שם מב

¹⁶ מ"ב שם מ

¹⁷ ביאור הלכה שם ד"ה אין

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

הלוה¹⁸ מעות קודם המועד ולא כתב שטר חוב, מותר לכתבו במועד אפי' במעשה אומן¹⁹, אם הושש שללא שטר עלול להפסיד את כספו, והוא שלא יכוון מלאכתו למועד.

אע"פ שמותר ללוות מעות במועד גם שלא לצורך המועד, אבל אסור לכתוב שטר חוב או המחאה (שיק בטחון או פירעון) במועד, אף אם אין המלוה מוכן להלוותו בלי שטר.

וכן אסור למלאות טופס בקשה לקבל הלוואה או משכנתא שאינו נצרך לו במועד.

אמנם אם לאחר המועד לא ימצא ללוות סכום זה, מותר לכתוב שטר חוב או המחאה לצורך ההלוואה במועד. וכן אם צריך את המעות במועד, אף שלא לצורך המועד מותר לכתוב ללוות²⁰.

אולם מי שחברת כרטיס אשראי או בנק מציעים לו אפשרות של הלוואה בחנם, או בתנאים נוחים שאינו מצוי להשיגו לאחר המועד, ולצורך זה צריך לחתום בחוה"מ, אסור לו לחתום במועד. שהרי אין זה האבד אל מניעת ריווח.

שטר מכירה על מכירה שנעשתה לצורך המועד, במידה ואינם רוצים לגמרה ללא שטר, מותר לכתבו. אבל אם המכירה נעשתה קודם המועד אלא שלא כתבו את השטר עד עתה, אסור לכתבו במועד. וזאת אף במקרה וקיים השש שהמוכר יחזור בו עקב דחיית כתיבת השטר, ובמקרה וכבר שילם עבור המכירה, והושש שאם לא יכתב השטר, עלול המוכר להכחיש הדבר ויפסיד מעותיו מותר²¹.

ובמידה והעיכוב בכתיבת השטר נגרם עקב אונס, או שלא היה פנאי לכתבו מלפני המועד, בכל אופן מותר²².

אם המוכר זקוק לכסף ואין הקונה מוכן לשלם לו כל זמן שלא יכתב שטר מכירה, מותר²³.

¹⁸ שו"ע ונו"כ תקמה ו

¹⁹ מ"ב שם לו

²⁰ מ"ב שם לו

²¹ הוהמ"כ פ"ו סו סז

²² מ"ב שם לט

²³ מ"ב שם

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

מותר לכתוב המחאה (ש"ק) עבור סחורה שקונה לצורך המועד, אם אין לו מזומנים או שאינו נוהג לשלם סכומים גבוהים במזומנים²⁴. ואם המוכר או המלוה וכדומה מסכימים שכתובת המחאה תדחה לאחר המועד, יש לעשות כן.

ו. שאין לו מה יאכל... לאתויי שר פעולה

כל מלאכה²⁵ מותר לעשותה על ידי פועל שאין לו מה יאכל, כדי שישתכר וירויה, טאין צריך שינוי, וזאת למרות שבעל הפעולה הינו אדם עשיר, ואין לו כל צורך במלאכה זו למועד, ועושה זאת רק בכדי שירויה הפועל²⁶.

היתר פועל שאין לו מה יאכל יהיה על פי רב-מורה הוראה, ולא יורה האדם לעצמו שהוא נמצא במצב זה מבלי הוראתם²⁷.

הכל מודים, שכל שאין לו או לבני ביתו²⁸ לחם ומים לאכול ולשתות במועד הרי זה נחשב ל"אין לו מה יאכל". וכשאין לו צרכי החג כהרווחה, רבים הסבורים שגם בזה נכנס בגדר האמור²⁹. והכרעת הפוסקים היא, שלצורך בשר ויין נחשב כצורך בסיסי לחג וכשאין לו, הרי זה "אין לו מה יאכל". אבל שאר צרכי החג, אין חסרונם מצדיק עדיין התואר האמור³⁰. לאידך יש שהכריעו להחמיר בזה.

אין לו כסף לקניית אוכל אך יש לו כלי בית שיכול היה למכרם עדיין נחשב ל"אין לו מה יאכל". אבל אם יש לו סחורה שיכול למכרה להשתכר בה למחיתו, חייב לנהוג כן³¹, ולא לעבוד תמורת שר. ובמידה ועלול להפסיד ממחיר הקרן אם ימכור עתה, הרי מקרה זה נחשב לדבר האבד, ואינו צריך למכור אלא יעבוד וישתכר.

²⁴ ש"כ פ"ס סעי' י"א, ועיי"ש בהערה נ' שמסתפק אם יש אצלו מזומנים אם חויב עליו לשלם מזומנים כדי שלא יצטרך לכתוב המחאה, ועוד שם בפ"ס הערה כ' הרגיל לקנות אצל חנוני בהקפה והחנוני אם צריך הקונה להשתדל לקנות במזומן כדי שהחנוני לא יצטרך לרשום.

²⁵ שו"ע ונו"כ תקמב ב

²⁶ מ"ב שם ו

²⁷ שו"ת לב חיים ח"ג קה

²⁸ עיין בספר מור וקציעה שכתב דנ"ל אם יש לו אשה ובנים קטנים שחייב במזונותם עושה ג"כ כדי פרנסתם היום אבל לא לצורך אותם שאינו חייב לזונם אלא יחזרו עה"פ אם אינם יכולים לעשות בעצמם עכ"ל ולא נהירא כלל דהרי המצוה של שמחת החג קאי גם על חוה"מ כדאיתא ברמב"ם פ"ו מהלכות יום טוב ומה שמחה יהיה לו אם בניו יחזרו על הפתחים. ביאור הלכה שם ד"ה על ידי

²⁹ עיין שער הציון שם יב

³⁰ עיין חוה"מ"כ פ"ט הע' לד הביא האחרונים שהכריעו נכן

³¹ מ"ב שם ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

בהמות בית אם מיועדות לצורך אכילת בני הבית ושיתם חלב הבהמה, ביצי העופות, ובשר הבהמות והעופות וכו'), נחשבות לכלי בית שאינו צריך למכרן. ואם עומדות למכרן בבא היום, נחשבות כסחורה, ודינם כנוכר³².

אם יכול להשיג כספים בהלוואה³³, אך לשם כך עליו למשכן מכלי הבית, אינו חייב לנהוג כן. אמנם כשיכול להשיג הלוואה ללא משכונות ולהחזיר ממשכורתו בימים שלאחר המועד, יתכן וחייב לנהוג כן ולא לעבוד בשכרם. אך גם המיקל בזה יש לו על מי להסתמך ומכל מקום ברור שאינו חייב להזדקק לכספי צדקה³⁴ בכדי להמנע מלעבוד בשכר³⁵.

יש לו היום מה יאכל, אלא שאין לו לשאר ימי המועד, או לצורך יום טוב האחרון של החג יש מי שמסתפק לשיטת הסבורה שמלאכת חול המועד אסורה מדאורייתא (כמבואר בפתיחה דף ב. ב.) שיתכן שאסור לו לעשות מלאכה בשכר, עד שיבוא אכן למצב שאין לו מה יאכל³⁶.

לכתחילה, גם על פועל זה³⁷ להשתדל לעשות המלאכה ב"מעשה הדיוט" או בשינוי מדרך החול במידה והמלאכה הינה "מעשה אומן". אמנם כשאי אפשר, אין הדבר מעכב ויכול לעשות גם ב"מעשה אומן".

כשהותר לפועל זה לעשות מלאכה בשכר, הרי גם כשנזדמנה לו מלאכה ששכרה הוא יותר מהנדרש בכדי שיהפך ל"יש לו מה יאכל", מותר. אבל משסיים מלאכה זו, אסור לו³⁸ לקבל מלאכות נוספות".

גם הפועל שהותר לו לעשות מלאכה בשכר ואם היא מלאכה שלולא המצב ש"אין לו מה יאכל" אסור היה לו לעשותה, וכן כשידוע לציבור שהוא עובד תמורת שכר³⁹, עליו לעשותה בענעה, מפני החשד שיחשדוהו שעובד באופן האסור במועד³⁹.

אולם במידה ואופי המלאכה מחייב שתעשה בפרהסיא דווקא ואי אפשר לעשותה בענעה, או שאם יעשו בעינעה ולא יראו אותם לא יתנו להם עבודה, מותר. אבל במקרה כזה יש מי שכתב שהותר רק למי שממש "אין לו מה יאכל" אבל להרווחה אסור⁴⁰.

³² א"א בומשאמש שם

³³ שו"ת הוט המשולש ח"ג נט

³⁴ א"א בומשאמש שם שו"ת משיב דבר ב נו

³⁵ עיין ביאור הלכה שם ד"ה על ידי

³⁶ פמ"ג א"א תקלא ח

³⁷ הוהמ"כ שם כ ובהערה מז ובביאורים ט

³⁸ מ"ב שם ח

³⁹ מ"ב שם ז ותקלד יה שהרואה לא ידע שאין לו מה יאכל

⁴⁰ מ"ב תקמב ז מפמ"ג א"א א

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

ז. שלש אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות

החייטין והספריין והכובסין

כבר התבאר במסכת פסחים דף נה. שגם במקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים, י"א שהוא רק לגמור מלאכה שהתחיל קודם הנין החמה כמו שנתבאר אבל לא יתחיל בתחלת מלאכה בארבעה עשר⁴¹, אף על פי שהוא יכול לגמרה קודם חצות ואפילו לצורך מועד, חוץ משלש אומניות שהן החייטין והספריין והכובסין שהן יכולים אפילו להתחיל בתחלה בי"ד שחרית לצורך המועד, אם יכולים לגמור עד חצות כדי שיוכל ליהנות ממלאכתו במועד. ובמקום שנהגו שלא לעשות אין להתחיל או לגמור שום מלאכה ואפילו שלוש אומניות אלו, ואין להסתפר או לגלה בערב פסח לאחר הנין החמה, אלא על ידי נכרי, ולפיכך יש להורות לתושבי ירושלים הנוהגים כדעת המחבר, להעדיף לכתחלה להסתפר בליל ערב פסח, ולא למחרת היום, לצאת ידי חובת כל הדעות, הסוברים שאין לעשות מלאכה בירושלים אף קודם חצות בערב פסח⁴².

וי"א⁴³ שכל זה במקום שנהגו שלא לעשות שאר מלאכות, ובכל זאת התירו להתחיל בשלוש אומניות, אבל במקום שנהגו לעשות, מותר להתחיל כל המלאכות עד חצות, אף על פי שאין בהן צורך המועד כלל. וכך נהגו האשכנזים.

והקילו בשלש אומניות אלו כל אחד לשיטתו, לפי שמצינו שהקילו בהן בחולו של מועד, שמלאכת התפירה התירו להדיוט שאינו אומן שמותר לו לתפור בגדים בחולו של מועד, והגילוח והכיבוס התירו למי שבא ממדינת הים וליוצא מבית האסורים בחולו של מועד, ויום זה הוא קל יותר מחולו של מועד לפיכך יש להתיר התפירה אפילו לאומן והגילוח והכיבוס אפילו למי שאינו בא ממדינת הים, ועוד שלש אומניות אלו הן עריכות אל העם צורך גדול לכבוד יום טוב, לפיכך הקילו בהן יותר מבשאר מלאכות שאינן עריכות כל כך לכבוד יום טוב.

⁴¹ דעת המחבר בשו"ע תסח ה

⁴² יחוו"ד ד כ, חזו"ע ב עמ' צ"ג, ועיי"ש שאף לדעת האר"י זל אפשר להקל להסתפר בלילה, ילקוט יוסף מועדים הלכות ערב פסח סעיף ז, ועיין בכף החיים תסח ס"ק לה בשם הרב נחפה בכסף בביאור לרא"ם דף קנ"ד ע"ג. מחב"ר או' ג. וז"ל "בירושלים עיר קדשנו ת"ו נהגו להסתפר בע"פ ע"י ישראל עד חצות ואחר חצות ע"י גוי ולא חשו לדברי הפר"ח לא במ"ש דירושלים דינה במקום שנהגו שלא לעשות ולא במ"ש דלהסתפר ע"י גוי הו"ל כאילו הישראל עושה מלאכה דהוי מסייע שיש בו ממש. אמנם הנכון ליהדר שלא להסתפר ע"י עכו"ם אחר חצות דאסיר מדינא וקודם חצות לפי דעת שאר פו' והפר"ח יש להתיר ע"י ישראל, אך לפי פסק מרן יש להחמיר בעה"ק ירושת"ו וע"י גוי אין להחמיר".

⁴³ רמ"א שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

רצענן – סנדלרים הרי הם בכלל שאר אומנות⁴⁴. אך לתקן נעליים הצריכות תיקון ליו"ט לכו"ע שרי להתחיל ולתקן עד חצות.

בכל המלאכות ובכל המנהגים גם כשהתחיל בהיתר והוא לצורך המועד מכיון שהגיע חצות מחוייב להפסיק אפילו אם הוא באמצע המלאכה⁴⁵.

ח. אין מפנין מבית לבית אבל מפנה הוא לחצרו

כבר התבאר בפתיחה דף ב. שטירחא שלא לצורך אסורה במועד לפיכך:

אסור לעבור מדירה לדירה בחול המועד⁴⁶. וזאת גם אם ברצונו לעבור מדירה כעורה לדירה נאה ומרווחת יותר מלבד בתנאים והמקרים שיתבארו להלן. ואפילו נכנס מלכתחלה לדירה זו על מנת לפנותה בהזדמנות הראשונה, מכל מקום אסור שהרי זו טירחא שלא לצורך.

אך אם מעביר לצורך המועד דבר שהוא ידוע וניכר שהוא לצורך המועד⁴⁷, כגון שניכר שעובר למקום בו יש סוכה, וכדומה, אף בפרהסיא מותר.

להעביר חפציו שאינם לצורך המועד אף שאינו עובר דירה אסור. וזאת גם כשרוצה להעבירם ממקום שאינו שייך לו, אל מחסנו הפרטי, למרות שבנוגע להעברתם לדירה מותר באופן זה. ולצורך המועד כל שהוא דבר ידוע ומפורסם לכל שהוא לצורך המועד מותר אפילו בפרהסיא⁴⁸.

להעביר רכושו מעיר לעיר, אסור גם כשנעשה לצורך המועד מלבד בדבר האבר, שמותר.

ובמקרה ומכרח לפנות הסחורה מהחנות למחסנים וכיוצא בהם, ורוצה בהזדמנות זו לשלוח הסחורה המיועדת למשלוח לעיר אחרת בשיירא של גויים האמורה לנסוע לשם, מותר. אך בתנאי שיעמיס את הסחורה ישירות מהחנות לשיירא, בכדי שיהיה ניכר לרואים שהדבר נעשה מסיבת הצורך לפינוי החנות⁴⁹.

כשהספינה בה צריך לשלוח את הסחורה מפליגה במועד, ואין אפשרות להעמיס מלפני המועד, מותר לתת הסחורה לגוי ולומר לו למסרה לספינה מבלי שיזכיר בפירוש שרצונו שיעשה זאת במועד למרות שברור שהדבר יהיה חייב להתבצע אז⁵⁰.

⁴⁴ מ"ב שם ס"ק לא

⁴⁵ מ"ב שם ס"ק לב

⁴⁶ שו"ע ונו"כ תקלה א

⁴⁷ מ"ב שם ד

⁴⁸ מ"ב שם

⁴⁹ שו"ת תורה לשמה קלא

⁵⁰ שו"ת זבחי צדק ח"ג כ השאלה השניה.

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

העברת חפצים אישיים כגון הנוסע לימי החג הראשונים לעיר אחרת, וחזור לעירו במועד מותר בכל אופן.⁵¹

גם כאשר המטרה בעשיית הפעולות האמורות, היא בכדי לנצל את זמנו הפנוי בלאו הכי ולמנוע ביטול תורה בעשיתם לאחר המועד מכל מקום אסור.⁵²

פירות, חפצים, וכיוצא כזה הנמצאים במקום שאינו משתמר מן הגנבים (כגון, בגנות ופרדסים וכו'), מותר להכניסן הביתה. כמו שנתבאר לעיל דף יב: אמנם יש לעשות זאת כמה שאפשר בפחות פרסום ופרהסיא. לפיכך מכניסים בלילה, ואם הכנסתן בלילה תגרום לפרסום יתר עקב הצורך באבוקות וכיוצא בזה, יעשה זאת ביום. וכשאי אפשר להכניסן כי אם בפרהסיא, וכן דבר שידוע לכל שהוא לצורך המועד מותר בכל אופן. ואם היו במקום המשתמר, אסור מפני הטירחה.

בעל חנות שאינו פותח חנותו במועד ורוצה לסדר החפצים בתוך החנות הסגורה, אסור מכיון שנחשב לטירחה שלא לצורך המועד.⁵³

גם במקרים ואופנים שיתבאר להלן שמותר להעביר דירתו וחפציו, מכל מקום אסור לכונן מלאכתו למועד. ואם עבר ועשה כן, דינו כדין המכין מלאכתו במועד שנתבאר לעיל דף יב:

התנאים והאופנים שמותר להעביר דירה:

- א. מבית לבית אפילו אם הוא ביתו של חברו באותה חצר, כשהבתים פתוחים לחצר.⁵⁴
- ב. מבית לבית הסמוך לו, באותו רחוב כשהבתים פתוחים לרחוב שהרי זה כמעביר בעינעא. ויש האוסרים בזה⁵⁵, ומתירים רק מבוי שאינו מפולש כלומר כשהרחוב הוא ללא מוצא.
- ג. מחצר לחצר אחרת אם יש פתח בין החצרות שניתן להעביר דרכו ישירות ללא הצורך לצאת לרחוב, מותר אפילו דרך כמה חצרות.⁵⁶
- ד. כשמתירא מחמת גניבה בחצר שדר שם, מותר אפילו מחצר לחצר המשתמר, ואפילו מעיר לעיר שהרי הוא דבר האבר שמותר.⁵⁷

⁵¹ הוהמ"כ פ"ח מב בשם הג' מדעברצין

⁵² שם מג מהר"מ פיינשטיין והגאון מדעברצין

⁵³ שו"ת שבט הלוי ח"ו סח

⁵⁴ מ"ב שם ה מכיון שאין בזה כל כך טירחא וגם הוא בעינעא

⁵⁵ הב"ח וכן משמע בביאור הגר"א ושתי הדעות במ"ב שם ו

⁵⁶ מ"ב שם ב

⁵⁷ רמ"א שם

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

ה. גר בבית שאינו שלו, ורוצה לעבור לבית משלו, ואפילו שעובר מדירה נאה לכעורה ממנה ששמחה לאדם שיהיה דר בשלו⁵⁸. אבל אם גר בחדר בבית שאינו שלו, ורוצה לעבור לדירה שלימה שאף היא איננה שלו, אע"פ שנוח לו יותר אסור⁵⁹.

ו. לעבור מדירה שהיא בין גויים, או ענין אחר הדומה לזה יש להתיר לפי ראות עיני המורה⁶⁰. ומכל שכן שמותר לעבור לדירה אחרת מחשש סכנה במקום זה. ואף שאינו עובר מיידית, אלא שרוצה להכין את הדירה ההיא למקרה ויאלץ לעבור אליה מהחשש האמור⁶¹.

ז. גר בחדר משותף עם עוד בני אדם, ורוצה לעבור לחדר נפרד אף שגם זה לא יהיה בבית משלו⁶², כשיש עוד איזה צד הכרח בדבר, יש להקל⁶³.

ח. אם חפצו נמצאים במקום שאינו שייך לו, ורוצה להעבירם לדירה משלו שמתגורר בה, מותר⁶⁴.

יש מי שכתב⁶⁵, שבזמנינו שהעברת דירה כרוכה בפרסום ורעש, בהעברת רהיטים כבדים ורבים וכו', הדבר מהווה זלזול למועד. ויש להמנע מכך ככל האפשר, גם במקרים שהתבאר שמותר מן הדין. מלבד למקדה שהשארותו בדירה הנוכחית תגרום להפסד כספי גדול, או חשש סכנה, וכיוצא בזה.

ט. מוליכין ומביאין כלים מבית האומן ואף על פי שאינן לצורך המועד ... בארבעה עשר

בי"ד ניסן⁶⁶ ערב פסח גם לנוהגים איסור מלאכה, מותר להוליך כלים לבית האומן כל היום אף על פי שלא יתקנם עד לאחר המועד, וכן מותר להביא כלים מבית האומן אף על פי שאין בהם צורך המועד כלל.

⁵⁸ מ"ב שם ז

⁵⁹ מ"ב שם

⁶⁰ מ"ב שם

⁶¹ שו"ת חקקי לב ה"א טז

⁶² כתב הפרי מגדים שדר אצל אחד בחדר בפני עצמו ועתה שכר בית עם כמה חדרים לעצמו אז אסור, אבל אם דר ביחד עם אחד בחדר אחד יראה דשרי לילך לחדר מיוחד, וכן שכר מחיה וכדומה, דהוי דבר האבד, וצריך להתישב בזה, עד כאן לשונו שער הציון שם ס"ק ה

⁶³ כף החיים שם יד

⁶⁴ שו"ת חקקי לב שם

⁶⁵ כך הביא בחוהמ"כ שם מז מהג' מדעברצין

⁶⁶ שו"ע ונו"כ תסח י

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

דף יג:

י. מביאין כלים מבית האומן כגון כד .. וכוס ... אבל לא צמר ... ואם אין לו מה יאכל נותן לו שכרו ומניחו אצלו ואם אינו מאמינו ... מביאין בצנעה בתוך ביתו

כלים שאינם⁶⁷ לצורך המועד אין מביאים אותם מבית האומן בין אומן יהודי ובין אומן גוי גם באופנים שאין בהם טירחה⁶⁸, כגון מבית לבית באותה החצר וזאת אפילו שנגמרה מלאכתם קודם המועד. ולצורך דבר מצוה, מותר להביא מאומן גוי⁶⁹.

במידה וחייב לשלם לאומן את שכרו, או שהאומן במצב ש"אין לו מה יאכל" שצריך לתת לו את שכרו⁷⁰, אם הוא אדם מהימן שאין חשש להשאיר אצלו את החפץ עד לאחר החג, יש לנהוג כן כל שהמקום שמור כך שאינו חושש שיגנב משם.

אך אם פוחד להשאירם אצל האומן מחשש שיגנבו, או שאינו סומך על האומן וחושש שמא ימכרנו לאחר, או שיתבע התשלום פעם נוספת, מותר להעבירם רק עד לבית הקרוב ביותר לבית האומן שבו ניתן להשאירו ללא חשש. וכשגם זה אי אפשר, מוליכו לביתו בעינעא אם אפשר⁷¹.

כלים שהם לצורך המועד כגון כלי אכילה, שתיה, הלבשה, כלי מיטה וכיוצא באלו. מותר להביאם גם מבית אומן יהודי⁷².

למסור כלים לאומן, אסור⁷³. וכשזקוק לכלים לצורך המועד רבים האוסרים, ויש מתירים. וכלים המוגדרים כ"מכשירי אוכל נפש" לכולי עלמא מותר.

⁶⁷ שו"ע ונו"כ תקלד ג

⁶⁸ ברש"י כתב הטעם משום טרחה אך בנמק"י כתב משום שיסברו שנתן לתקנו במועד ויאמרו שהאומן תקנו במועד. ולפי"ז אפילו מבית לבית באותה חצר דליכא טירחא ואפילו מאומן נכרי אסור להביא שיסברו שהבע"ה צוה לתקנו במועד. מ"ב שם טז

⁶⁹ מ"ב שם מהפמ"ג

⁷⁰ מ"ב שם יז

⁷¹ שו"ע שם ומ"ב יח

⁷² שו"ע שם

⁷³ מ"ב שם טז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

מותר לקחת כלים מחנויות של סוחרים וסיטונאים אשר קונים סחורה מוכנה וגמורה הראויה לשימוש, ומוכרים ללקוחות⁷⁴ בין בחנויות של נכרים ובין של יהודים.

יא. מחפין את הקציעות בקש רבי יהודה אומר אף מעבין

היו לו⁷⁵ תאנים שטוחים בשדה ליבש וירא מהמטר, מותר לחפותם בקש אפי' חיפוי עב ואפילו לעקרו מן המחובר לצורך כך⁷⁶.

יב. מוכרי פירות כסות וכלים מוכרים בצנעה לצורך המועד

חנויות המוכרות⁷⁷ פירות כסות וכלים וכיוצא בהם מהדברים שאין ניכר שנמכרים דוקא לצורך המועד⁷⁸, מותר להם למכור רק בצנעה ולצורך המועד. אך שלא לצורך המועד, אסור אף בצנעה.

דברים הנמכרים באריזות שלימות מוכנות, אף שהכמות שבאריזה היא גדולה כך שיודע שחלקה יבא לידי שימוש רק לאחר החג, מכל מקום מותר לקנותם כל שצריך לחלק מהם לצורך החג.

כיצד היא המכירה בחנות בצנעה, אם החנות נמצאת בפניה שקטה⁷⁹ או ברחוב ללא מוצא⁸⁰ הרי מכיון שהוא מקום צנוע רחוק מרשות הרבים כך שתנועת העוברים ושבים מועטה שם. מותר לפתוח את החנות ללא שינוי נוסף ואם היתה פתוחה לרשות הרבים, אינו פותח את החנות לגמרי אלא פותח דלת אחת ומשאיר אחת נעולה.

⁷⁴ בשו"ע הרב רנב יג כתב "שאיין מביאים כלים מכית האומן כלל אפילו בחולו של מועד אלא אם כן הן לצורך המועד אף על פי שנממרו קודם המועד מפני מראית העין שיאמרו שבמועד נתן לו לתקנם ולצורך המועד לא חיששו למראית העין במועד שהוא קל כמו שיתבאר בס"י תקל"ה ... אלא אם כן שהנכרי אינו אומן כלל אלא הוא חנוני הלוקח מהאומנים ומוכר לאחרים שאז מותר ליקח אצלו אפילו בביתו או בחנותו ולהביא לבית ישראל אפילו דרך הרחוב ועיין במ"ב שכ"ג יב ואע"ג שבמ"ב שם לג כתב שיש מפקפקין בזה הוא משום עובדין דחול וא"כ בחול המועד אין סיבה לאסור.

⁷⁵ שו"ע ונו"כ תקלה ד

⁷⁶ כדמוכח מהירושלמי. מ"ב יד מהריטב"א בחידושי

⁷⁷ שו"ע ונו"כ תקל"ט יא

⁷⁸ ומכיון שהם דברים המתקיימים לאחר המועד יבואו לחשוד שלוקחן לצורך חול ולכן צריך שיהיה בצנעה.

מ"ב שם לד

⁷⁹ בלשון השו"ע "בזוית"

⁸⁰ מבוי שאינו מפולש

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

חנות שאין לה כי אם דלת אחת, או שסוגר שניהם לשמור על מיזוג האיר, אם יש לה תריס שכשפותחים החנות מרימים כלפי מעלה, יש להרימו רק חלקית כך שהחנות תראה כסגורה במקצת⁸¹. וכשגם זה לא מתאפשר, יכול לשנות על ידי שיחזיק החנות נעולה, ויפתחנה רק כשמיגע קונה. וכשגם זה אי אפשר, מותר למכור בחנות פתוחה כרגיל.

חנות הנמצאת בקומות העליונות של בנין, כל שפתחו של הבנין הוא לרשות הרבים, נחשב כחנות הפתוחה לרשות הרבים⁸².

אסור לפתוח חנות שמטבעה אינה מוכרת צרכי המועד⁸³ כגון, חנות בגדים לאפשרות שמא יבא אדם שזקוק לקנות לצורך המועד, אלא שאם בעל החנות מתבקש מאדם מסוים לפתוח לו בכדי לקנות לצורך המועד, אז מותר לפתוח ולמכור לו.

גם לשבת בחנות מבלי שימכור אסור⁸⁴.

היתר פתיחת החנות הוא⁸⁵ אך ורק לצורך המכירה ליהודים שומרי תורה⁸⁶. אמנם מכיון שכבר פותחים לצורך היהודי, הרי אף כשבא גוי לקנות מותר למכור גם לו. וכן כשבא יהודי שאינו שומר תומ"צ הדין כן. אבל חנות הממוקמת במקום הקונים הם רק גויים, או להבדיל יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, אסור לפתוח את החנות מלבד במקרי "דבר האבוד", ובמי שאין לו לצרכי החג כראוי.

אדם שאם⁸⁷ נתיר לו למכור במועד, יאפשר לו⁸⁸ הדבר להוציא כספים לצורך שמחת החג והמועד בהרחבה, יותר מאשר היה מוציא לולא הרווחים ממכירות אלו מותר. "אבל מי שיש לו מעות ברווח להוציא לשמחת יום טוב ככל אשר יתאוה" אלא שאינו רוצה לעשות זאת אין מתירים לו המסחר במועד. אף כאשר הדבר יגרום שיהיה מוכן להוציא יותר לשמחת החג.

יש מהפוסקים שכתבו שבזמנינו נחשב הכל "כדי חייו של האדם", מלבד מי שחננו השי"ת בעשירות מפלגה. לאידך, רבים הפוסקים שפקפקו בזה. (ויתכן שבזמנינו שיש כמעט לכולם בשר ויין בהרחבה אפילו בימי החול יש להחמיר.

⁸¹ הוהמ"כ פ"י נב

⁸² שם נג

⁸³ שם נו

⁸⁴ שו"ת תורה לשמה קצח

⁸⁵ הוהמ"כ שם נו ועיי"ש שהביא דעות הפוסקים בענין

⁸⁶ ובימינו יש שכתבו להקל גם עבור שאינם שומרי תומ"צ מכיון שהם בבחינת תינוקות שנשבו. הוה"כ י הע'

קסה

⁸⁷ שו"ע ונו"כ תקל"ט ד

⁸⁸ הוהמ"כ פ"י מג – מו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

כמו שהותר למוכר⁸⁹ למכור כשהדבר יגרום להוספה בהוצאותיו לשמחת החג בהרווחה, כמו כן הותר לקנות בכדי לאפשר זאת למוכר. אלא שיש לעשות בצינעא.

יש שלימדו זכות על כך שבזמנינו נהגו קולא בענין החנויות מכיון שחושבים שעלולים לאבד הקונים אם במשך ימים רבים כל כך ימי החג והמועד לא יפתחו החנויות⁹⁰. ויש שהסביר את הטעם לכך "כיון שהבטלה מביאה לידי איסורים יותר חמורים לפיכך מקילים עתה בסחורה בחול המועד⁹¹" ומובן שאין טעם זה מהווה היתר, אלא שמסביר העובדה שלא מוחו גדולי ישראל על הנוהג שנתפשט⁹². לאידך יש מי שכתב⁹³ שלמרות שמכיון שלא ישמעו, הרי מוטב יהיו שוגגים וכו', עם כל זאת "מי שיש בידו לגדור את הפרצה הזאת, אשרי חלקו ויעלה על במתי הצלחות ושובע שמחות".

ג. הציידין והדשושות והגרוסות עושין בצנעה לצורך

המועד

כל המלאכות⁹⁴ שהם לצורך המועד אם אדם פרטי עושה אותן לעצמו, מותר אף בפרהסיא. שמכיון שאין עושה בשיעור מרובה ידעי כו"ע שלצורך היום עושה, אבל האומנין עושין בצנעא ולא בפרהסיא, כיון שאין ניכר להרואה שהוא לצורך המועד.

לפיכך הטוחנים והבוצרים למכור בשוק, וכן הציידים של חיות ועופות צריכין לעשות הטחינה והבצירה והצידה וכן המכירה בצנעא, וגם בדייגים יש להחמיר שלא ידונו בפרהסיא. אבל מכירת דגים הנוהג להקל למוכרן בשוק בפרהסיא אין למחות בידו, שיש לו על מי לסמוך דידוע שהוא לצורך היום.

יד. וערב יום טוב האחרון של חג מוציא ומעטר את שוקי

העיר בפירות בשביל כבוד יום טוב האחרון

⁸⁹ שו"ע שם יב ובביאור הלכה שם ד"ה שאין

⁹⁰ א"ר יג, בבב"ל ד"ה אינו

⁹¹ שו"ת מהרש"ג יו"ד כה

⁹² הוהמ"כ פ"י קעד

⁹³ בשו"ת הת"ס או"ח סוסי" א

⁹⁴ שו"ע ונו"כ תקלג ה

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

ערב יום טוב⁹⁵ האחרון של החג שביעי של פסח⁹⁶, ושמיני עצרת, מותר גם לבעלי חנויות למכור בפרהסיא, ואף לשטוח הפירות בחוץ מותר. אבל דברים אחרים, כגון כסות וכלים אף שהם לצורך המועד אין שוני בין ערב יו"ט האחרון של חג לשאר ימי המועד⁹⁷.

ומותר לקנות ואף לעשות כל מלאכה של צורך אוכל נפש גם לצורך יום טוב שני של גלויות בחוץ לארץ⁹⁸.

טו. הא בפירי הא בתבלין

חנויות המוכרות דברים שניכר שקנייתם ומכירתם היא לצורך המועד, מותרים למכור גם בפרהסיא, כגון דברי מאכל שאינם מתקיימים ירקות, ותבלינים טריים שאינם מחזיקים מעמד, וכיוצא בזה. וכן דגים נחשבים ל"ניכר שהוא לצורך המועד", כמו שנתבאר ובודאי שמצות מצוח בחול המועד פסח ניכר שנקנים לצורך המועד.

ויש מי שכתב שהוא הדין למוכרי פירות שמוכרים בכמויות קטנות, כך שניכר שנקנים רק לצורך אכילתם המיידית במועד.

לפיכך לסיכום:

א. בימינו כל חנויות המזון המוכרים גם לצריכה יומיומית מותרים לפתוח שעריהן במועד ובפרהסיא.

ב. חנויות הלבשה, הנעלה, כלים ותכשיטים, תשמישי קדושה וכל כיוצא בהם מכיון שאין ניכר שסחורתן מיועדת לצורך המועד, מותר להם למכור אך ורק בעינעא כנוכר ולצורך המועד. אולם אם מוכרים בעיקר פריטים המיועדים לצורך המועד דינם כחנויות מזון.

ג. חנויות שבעיקרם אינם מוכרים מוצרים המיועדים לצורך המועד כגון חנויות חומרי בנין, רהיטים, בדים, סידקית, וכל כיוצא בזה אסור לפתחן במועד אפילו בעינעא, אלא באופן שבעל החנות מתבקש מאדם מסוים למכור לו איזה דבר מחנותו שזקוק לו לצורך המועד מותר לפתוח ולמכור לו החפץ, ומיד לסגור החנות.

ועריך כל אדם להשתדל לקנות לפני החג את כל הדברים שלא ניכר שהם לצורך המועד.

⁹⁵ שו"ע ונו"כ שם יא

⁹⁶ מ"ב ס"ק לו כה"ח ס

⁹⁷ מעדני שבת כ

⁹⁸ מאמ"ר ו

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

הדרן עלך מי שהפך

א. ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין והמנודה שהתירו לו חכמים וכן מי שנשאל לחכם והותר

להלן דף יד. יבואר בעזחי"ת שחז"ל אסרו את הגילוח במועד בכדי שלא יכנס למועד לא מגולח ולא מסופר אלא יספר ויתגלח בערב החג.

גם במקרים בהם העובדה שלא הסתפר בערב החג נגרמה עקב "אונס" כלומר, מצב שאפילו לו רצה לא היה יכול לגלח. מכל מקום אין הדבר מהווה היתר לעשות זאת בחול המועד, מלבד במקרים מסוימים בהם הבינו חכמינו זכרונם לברכה שהאונס נחשב למפורסם דיו, כך שהרואים שמגלה במועד יודעים שהדבר נעשה בסיבת האונס.

ואלו האונסים שמחמתם הותר הגילוח:

המשתחרר ממאסר

מי שהיה במאסר⁹⁹ או בשבי אפילו בידי יהודים¹⁰⁰, למרות שהיה באפשרותו להסתפר בהיותו שם, מכל מקום כל ששחרר במועד או בערב החג סמוך לכניסתו¹⁰¹, כך שלא היתה לו שהות להסתפר לפני כניסת החג, מותר לו לעשות זאת בחול המועד.

במקרה ונלקח למאסר או לשבי בערב החג אחרי חצות היום, ובחול המועד שוחרר. אין הדבר מתירו לגלח במועד. מכיון שהיה עליו להסתפר בערב החג לפני חצות היום כנדרש לכתחילה¹⁰².

הותר נדרו או נדויו

⁹⁹ שו"ע ונו"כ תקלא ד

¹⁰⁰ דכיון שהיה בצער לא גילה. מ"ב ט

¹⁰¹ מ"ב ז

¹⁰² זכור לאברהם ה"א ערך הוה"מ

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

במקרה והיה אסור בגלוח בערב החג מכיון שהיה בנידוי או בגלל שאסר על עצמו הגילוח בנדר, וכשהותר הנדר על ידי "התרת נדרים", כבר לא היתה אפשרות לגלח, או שחותר בחול המועד מותר לגלח בחול המועד.

החיתור האמור, תלוי בנסיבות לאי התרת הנדר עד כה. שאם לא ניתן היה להתיר את הנדר לפני החג בזמן שיספיק לגלח — כגון שלא נמצא לו חכם שיתיר, וכיוצא בזה, הרי הוא מותר בכל אופן, ואין כל מקום להחמיר. אבל אם היתה אפשרות להתיר הנדר מלפני כן, אלא שהחלטת האדם עד כה היתה שברצונו לקיים הנדר, וכששינה החלטתו היה כבר בשעה שלא ניתן להסתפר לפני הרגל הרי אף שהמיקל לא הפסיד, מכל מקום גם המחמיר שלא לעשות כן, כי אם בעת הצורך¹⁰³, אינו מן המתמיהין¹⁰⁴.

בא מן הדרך

המגיע מ"דרך רחוקה" במידה וביאתו מדרך שכזו גורמת לפרסום מסוים, כגון שדר בעיירה או קהילה קטנה בה נסיעה לחו"ל הנה אירוע יוצא דופן¹⁰⁵. הרי אם הגיע בזמן שכבר לא ניתן לגלח לפני החג, מותר לגלח בחול המועד.

גם אם היתה לו אפשרות להסתפר כימים שלפני ערב החג, מכיון שדרכו עברה במקומות שקיימת בהם האפשרות לכך, מכל מקום כל שבערב החג לא היה ניתן להסתפר מותר לגלח במועד¹⁰⁶. אך אם דרכו עברה בערב החג במקומות בהם ניתן היה להסתפר, הרי אף שהגיע לביתו באופן שכבר לא יכול היה לעשות זאת, אסור לגלח במועד.

תנאי נוסף להיתר הגילוח לבא מדרך רחוקה הוא, שיציאתו היתה מותרת על פי תורה. ולכן אם יוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ, חייב הדבר להיות או למטרת פרנסה, וזאת למרות שפרנסתו מצויה, אלא שרוצה שתהיה ביתר עשירות והרחבה. או שיוצא בכדי להתראות עם חבירו, שגם זה נחשב ליוצא בהיתר¹⁰⁷. וכן מי שדירתו בחו"ל, ונוסע מא"י לחו"ל בדרכו חזרה לביתו¹⁰⁸, וכל שכן אם יוצא לצורך מצוה.

היוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ לטיול בעלמא, מכיון שיציאתו היא שלא ברשות התורה, אסור לו לגלח במועד, וזאת אף במקרים בהם היה אנוס בדרך כך שלא יכול היה להסתפר לפני כן¹⁰⁷.

¹⁰³ אך העת הצורך אין להחמיר עיין כף החיים ס"ק ב

¹⁰⁴ מ"ב שם י

¹⁰⁵ עיין חוהמ"כ שם הע' נב שממדי הפרסום מוכח משיטה לתלמיד ר"י מפארי"ש היא שידעו שכניו.

¹⁰⁶ מ"ב שם יג

¹⁰⁷ מ"ב שם יד

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

אם נסיעתו היתה ממקום למקום בחוץ לארץ, ועל אחת כמה וכמה בארץ ישראל, או מחו"ל לארץ ישראל מותר בכל אופן, אף שנסיעתו היא לטיול גרידא¹⁰⁸.

במקרים שהתבארו, בהם הותר הגילוח בחול המועד יכול¹⁰⁹ הדבר להעשות אפילו על ידי יהודי, וזאת אף כשניתן לעשותו על ידי גוי. וכשלא משיג מי שיעשה זאת בחינם מותר אף בשכר. וכמו כן אין צורך בשינוי, אלא מגלח כדרכו.

ומכל מקום לא יגלח בפרהסיא כי אם בענעה¹¹⁰. ובמידה ואין בכך צורך גדול, עדיף לדחות הגילוח או התספורת ליום האחרון של חול המועד, כלומר לערב היום טוב האחרון של החג – ערב שביעי של פסח, או ערב שמיני עצרת.

ב. ואלו מנבסין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה

והיוצא מבית האסורין

להלן דף יד. יבואר בעזרה"ת שחז"ל אסרו את הכביסה במועד בכדי שיכנס למועד בבגדים מכובסים.

כל אלו שנתבאר כאן שמותרים לגלח בחול המועד, עקב טרדתם בערב החג שמנעה מהם לעשות זאת, מותרים גם לכבס במועד¹¹¹, וזאת בתנאים ובמינבלות שנתבארו. ורק במקרה שאין להם בגדים נקיים אחרים ללבשם.

כשנתקיימו התנאים האמורים, מותרים לכבס הבגדים שיש בהם צורך במועד אך לא יכבסו בבת אחת יותר מהצריך להם באופן מיידי כלומר, אחד מכל פריט לבוש.

וכשיצטרכו שוב לבגדים נקיים ישובו לכבסם.

במידה ואינם מוצאים מי שיאזן להם בחינם, מותרים גם בשכר. מאולם אין לכבס בפרהסיא אלא בעינעא. אלא אם הכיבוס בפרהסיא יהיה יעיל יותר, כגון בגד הזקוק לניקוי יבש¹¹².

¹⁰⁸ השולחן ערוך תפס בזה כדעת הראב"ד והסכים עמדתו הרא"ש והנמוקי יוסף, והגר"א הקשה דמהירושלמי שהביאו מוכח לכאורה להפך, דמיירי אף ביצא מארץ ישראל לארץ ישראל או מהוץ לארץ לחוץ לארץ, והיינו דכיון שהיה יציאתו שלא לצורך כלל לא התירו לו, וכן נראה מדעת רש"י והרבנו חננאל, עיין שם, וכן נראה להדיא מסתימת הרי"ף והרמב"ם, אכן ברי"ף גאות מצאתי שכתב גם כן כהראב"ד, וכן כתב באשכול ובשיטת ריב"ב, ועל כן המיקל יש לו על מי לסמוך. שער הציון שם ס"ק יב

¹⁰⁹ חול המועד כהלכתו פ"ג טו עיי"ש בהערות

¹¹⁰ שו"ע שם ה

¹¹¹ שו"ע ונו"כ תקלד א ומ"ב ב

¹¹² מ"ב שם י